

Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi
Journal of Muallim Rifat Faculty of Education

ISSN: 2667-5234

**Türkiye'deki İlkokullarda Okuyan Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Sorunlarına Dair
Yapılan Tezlerin İncelenmesi**

Mehmet KUYUCU*

Makale Bilgisi	ÖZET
<i>Geliş Tarihi:</i> 17.10.2024	Bu çalışmada Türkiye'deki ilkokullarda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin sorunlarını konu alan ve 2018 ile 2022 yılları arasında yapılmış tezlerin eğilimlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmacının verilerinin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan doküman incelemesi kapsamında ulaşılan 39 yüksek lisans ve 3 doktora tezi araştırmacı tarafından geliştirilen inceleme formu kullanılarak incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki tezlerin analizinde betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi sonucunda edinilen bilgiler, herhangi bir görüş belirtmeden tablolar halinde bulgular bölümünde sunulmuştur. İncelenen çalışmaların sonuçlarına bakıldığında; çalışmaların 2019 ve 2021 yıllarında sıklıkla yapıldığı, en fazla nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseninin kullanıldığı, araştırma verilerinin sıklıkla yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplandığı ve içerik analizi ile analiz edildiği, en fazla öğretmenlerle çalışıldığı, örneklem seçiminin yoğunlukla ölçüt örnekleme yöntemi ile yapıldığı, en sık karşılaşılan problemlerin dilden kaynaklandığı ve en fazla Suriyeli öğrencilere dil eğitimi verilmesi önerisinin getirildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara yönelik araştırmacı tarafından Suriyeli öğrencilere uygulanacak eğitim müfredatı üzerine eğitimcilerin görüşlerini alacak çalışmaların yapılması, benzer çalışmaların diğer eğitim kademeleri için de gerçekleştirilmesi, Suriyeli öğrencilerin dil eğitiminin okul öncesinde başlatılması gibi çeşitli öneriler getirilmiştir. Anahtar Sözcükler: İlkokuldaki mülteci öğrenciler, Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları, Yabancı öğrenci, Geçici koruma
<i>Düzeltilme Tarihi:</i> 14.01.2025	
<i>Kabul Tarihi:</i> 29.01.2025	
<i>Basım Tarihi:</i> 31.01.2025	

**Examining the Theses on the Educational Problems of Syrian Students in Primary
Schools in Turkey**

Article Info	ABSTRACT
<i>Received:</i> 17.10.2024	In this study, it is aimed to determine the trends of the theses made between 2018 and 2022 on the problems of Syrian students studying in primary schools in Turkey. For this purpose, the document analysis method was used to collect the data of the research. 39 master's and 3 doctoral theses reached within the scope of document review, which is included in the qualitative research method, were examined using the review form developed by the researcher. Descriptive content analysis method was used in the analysis of the theses within the scope of the research. The information obtained as a result of the descriptive content analysis is presented in the findings section without expressing any opinion. Considering the results of the studies examined; The most frequent studies were conducted in 2019 and 2021, the qualitative research method and case study design were used the most, the research data were collected by semi-structured interview forms and analyzed with content analysis, the teachers were mostly studied, the sample
<i>Revised:</i> 14.01.2025	
<i>Accepted:</i> 29.01.2025	
<i>Published:</i> 31.01.2025	

* Uzman öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı 11 Nisan Kurtuluş İlkokulu, Şanlıurfa, mehmetkuyucu1@hotmail.com

selection was made mostly by criterion sampling method, and the most frequently It has been concluded that the problems encountered are caused by the language and the proposal to give language education to Syrian students is the most. For these results, various suggestions were made by the researcher, such as conducting studies to take the opinions of educators on the education curriculum to be applied to Syrian students, carrying out similar studies for other education levels and starting the language education of Syrian students in pre-school.

Keywords: Refugee students in primary school, Educational problems of Syrian students, Foreign students, Temporary protection

1. GİRİŞ

Göç; insanların bireysel olarak, gruplar halinde veya kitlesel olarak yaşamlarını sürdürdükleri topraklardan farklı yerlere geçici veya kalıcı olarak ikamet etmek amacıyla gitmeleridir (Çam, 2002). Yaşanılan çevrenin huzursuzluk vermesi, güvensiz oluşu, beklentileri karşılamakta yetersiz kalışı veya farklı yerlerdeki çekici sebepler insanların göçmesine neden olabilmektedir. Özellikle kitlesel göç hareketlerinin başlıca sebepleri arasında savaşlar ve çatışma ortamları sebebiyle can güvenliği bulunmayan insanların kaçışları, nüfus değişimi (mübadele) gibi devlet politikaları ve siyasal sebepler gelmektedir. Göçün başlıca siyasal sebepleri arasında savaşlar, silahlı çatışmalar, terörist eylemleri, savaşın veya çatışmanın tarafı olmayan masum insanlara yönelik saldırı veya şiddet olayları gibi güvenlik kaynaklı unsurlar yer almaktadır (Çakı, 2018). Nitekim Türkiye'nin yakın tarihte karşılaştığı kitlesel göçlerin başlıca sebepleri arasında da söz konusu siyasal sebepler yatmaktadır.

Türkiye 1920'lerin başından itibaren, birbirinden farklı uyrukta ve oldukça değişken büyüklüklerde olan insanların göçüne kapılarını açmıştır (İçduygu ve Sirkeci, 1999). Özellikle ülkelerindeki savaş, çatışma veya baskılar dolayısıyla kendini güvende hissetmeyen insanlar, çoğu zaman Türkiye'nin de aralarında olduğu yardımsever ve misafirperver gelenekleri olan ülkelere sığınmışlardır. Bu sığınmaların sonuncusunu 2011 yılı ve sonrasındaki süreçte gelişen hadiselerden dolayı Suriye'den yaşanan göçler oluşturmuştur.

Suriye'de meydana gelen karışıklık kısa sürede büyümüş, iç savaşa dönüşmüş ve çok sayıda aktörü olan bir kaos ortamı oluşmuştur. Suriyeli insanların can güvenliklerinin sağlanması ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşanan güçlükler Suriye topraklarını yaşanması zor bir yer haline getirmiştir. Çareyi doğup büyüdüğü vatanlarından ayrılmakta bulan bu insanlar, Suriye'den göçüp çevre ülkelere sığınmaya başlamıştır. Suriyeli insanların en yoğun olarak göçtüğü ülke sınır komşusu Türkiye olmuştur. Türkiye, Suriye savaşından kaçan masum insanlara "açık kapı" politikası uygulamış ve bunun sonucunda birkaç yıl içinde sayısı milyonlarla ifade edilen Suriyeli insan Türkiye'ye sığınmıştır. Kısa bir süre zarfında sayısı 3 milyonu aşan insanın Türkiye'ye sığınması, ülke tarihinin en yoğun göç hareketini oluşturmasının yanında; birbirine sınır ülkeler olsa da bu ülkelerdeki sosyal ve kültürel niteliklerin, konuşulan lisanın, hayat anlayışının, adet ve alışkanlıkların, hak ve özgürlüklerin, ekonomik özelliklerin farklı olması, Türkiye'de yaşayan Suriyeli insanların uyum sürecinin sancılı geçmesine ve sorunların daha derinden hissedilmesine yol açmıştır (Karasu, 2017).

Türkiye'ye gelen Suriyeli insanların büyük bir bölümü Türkiye'de ilk etapta çadırlarda barınmış, sonrasında ise Türkiye'nin çeşitli kentlerine yayılmışlardır. Türkiye'ye göç eden Suriyeli göçmenlerin yarısına yakını çocukların oluşturması, temel ihtiyaçların karşılanmasının yanında büyük bir eğitim ihtiyacı da doğurmuştur. Kısa bir süre içinde sayısı yüz binleri ve akabinde

milyonları bulan Suriyeli çocukların tamamını aynı anda Türkiye'deki devlet okullarına kaydedip, rutin bir şekilde eğitimlerini sürdürmelerini sağlamak olanaklı olmamıştır. Türk yöneticiler bu öğrencilerin eğitim haklarından yoksun kalmamaları için geçici bir çözüm yolu olarak, Suriyeli öğrencilerin Suriye'de yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerini sürdürmelerini sağlamak adına, kendi dillerinde ve kendi içlerindeki öğretmenler aracılığıyla eğitim alabilecekleri Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) açmaya karar vermişlerdir (Usta, Arıkan, Şahin ve Çetin, 2018).

GEM'lerdeki öğrenciler, Suriye'deki eğitim anlayışıyla ve Arapça dilinde eğitim alsalar da bu öğrencilerin ileride Türk devlet okullarına kaydedilecekleri ihtimali düşünülerek bu öğrencilere yönelik yoğun bir şekilde Türkçe kursları da açılmıştır (Yapıcı, 2019). Suriye'deki savaşın uzaması, yaşanan göçlerin artarak devam etmesi, Türkiye'de Suriyelilerin bulunduğu her bölgede GEM açma imkânı bulunmaması ve bu konudaki kaynak ve imkanların kısıtlı olması gibi sebeplerle bu merkezlerdeki eğitimin verimli bir şekilde sürdürülmesi güçleşmiştir (Işık ve Kaynak, 2020). Özellikle 2016 yılı sonrasında Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına gitmeleri için çalışmalar yoğunlaştırılmış ve GEM'ler kapatılmaya başlamıştır (Emin, 2019). GEM'lerde bir nevi ön hazırlık dönemi geçiren Suriyeli öğrenciler, bu sürecin sonunda Türk devlet okullarında, yerel halkın çocukları ile birlikte eğitim almaya başlamıştır.

Türkiye'deki devlet okullarında Türk akranları ile aynı ortamda Türk öğretmenler tarafından eğitilen Suriyeli çocuklar eğitim haklarından mahrum kalmamakla birlikte, Türk anayasasındaki eşitlik hükümleri çerçevesinde Türk çocukları ile hiçbir ayırım gözetilmeksizin aynı sınıflarda okumaya başlamışlardır. Teoride tamamen eşit sunulan eğitim hizmetlerinden Suriyeli öğrenciler farklı bir dil konuşmaları, farklı kültürle yetişmiş olmaları ve farklı bir eğitim sisteminden çıkmış olmaları gibi özel durumları sebebiyle tam anlamıyla faydalanamamaktadırlar. Suriyeli öğrencilerle birlikte onlara eğitim veren öğretmenler, onlarla aynı sınıfta okuyan yerel halkın çocukları ve iki farklı kültüre sahip öğrenci grubunun birlikte eğitim aldığı okulları idare eden yöneticiler de çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Yaşanan bu sorunlara dikkat çeken araştırmacılar da bu konuda çok sayıda çalışma yapmışlardır. Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sıkıntılara dikkat çeken söz konusu araştırmalara odaklanan bu makalenin amacı; Türkiye'deki ilkokullarda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunlarla ilgili 2018-2022 yılları arasında Türkiye'de yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemektir. Suriye uyruklu öğrencilerin eğitim problemlerini inceleyen araştırmaların sayısının giderek artması ve ilerleyen yıllarda bu sayının daha da artacağına öngörülmesi bu konuda yapılacak araştırmaların konu alanları ve çalışma teknikleri bakımından sistemli ve dengeli bir şekilde yürütülmesinin gerekliliğini göstermektedir. Bu noktada yapılan araştırmaları analiz edip çalışma teknikleri ve irdelenen konular bakımından tespit ederek sınıflandıran çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaca yönelik yapılan bu çalışmanın; aynı içerik ve yöntemlerle çok sayıda araştırma yapılmasının önüne geçeceği, incelenen konunun daha önce üzerinde çok fazla durulmayan yönlerine de yoğunlaşılmasını ve çeşitli sebeplerle tercih edilmeyen araştırma tekniklerinin de kullanılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu hedefler doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır: Türkiye'deki ilkokullarda okuyan Suriyeli öğrencilerin eğitim problemlerine dair 2018-2022 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin;

- Yıllara ve yayın türlerine,
- Yapıldığı üniversitelere,
- Yöntem ve desenlerine,
- Çalışma gruplarına,

- Örneklem seçimi ve büyüklüğüne,
- Veri toplama araçları ve veri analiz tekniklerine,
- Konu alanlarına,
- Sonuçlarına,
- Getirilen önerilerine göre dağılımları nasıldır?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak yapılmıştır. Doküman incelemesi; nitel araştırma yöntemi kapsamında elektronik ortamdaki ya da basılı olan yazılı belge ve kaynakların incelenip, yorumlanmasına dayanan sistemli bir araştırma şeklidir (Kıral, 2020). Doküman incelemesi yapılarak, gözlem ve görüşme gibi tekniklere gerek kalmadan incelenen konuyla ilgili soruların yanıtlarına ulaşmak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunları ele alan 2018-2022 yılları arasında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerini çeşitli nitelikleri bakımından detaylı bir şekilde inceleyen, benzer ve farklı yönlerine göre kategorize eden bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi; araştırmaların benzer verilerinin ve yönlerinin belirlenerek, belirli sınıflandırma başlıkları çerçevesinde birleştirilmesi ve bu işlem sonucunda ulaşılan bilgilerin okuyucuların anlayabileceği bir şekilde organize edilerek yorumlanmasına dayanan süreci ifade eden bir tekniktir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2.1. Araştırma Grubu

Bu çalışmada, Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunlarını inceleyen yüksek lisans ve doktora tezlerinin betimsel içerik analizi yapılmıştır. Çalışmada analiz edilecek tezlere; Google Akademik arama motoru ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) sisteminden erişilmiştir. Literatür taramasında anahtar kelime olarak; “ilkokuldaki mülteci öğrenciler”, “Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları”, “yabancı öğrenci”, “geçici koruma” sözcük grupları kullanılmıştır. Tarama 2018-2022 yılları arasındaki çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Tarama sonucunda 45 yüksek lisans tezi ve 3 doktora tezine ulaşılmıştır. Analiz kapsamına alınacak çalışmaların seçilmesinde şu kriterlere bakılmıştır:

- Çalışma dilinin Türkçe olması
- Çalışmanın tamamına ulaşılması
- Çalışmada ilköğretim kademesinin incelenmiş olması

Bu kriterler doğrultusunda incelenen yüksek lisans tezlerinden 2 çalışma (Çelik, 2020; Süer, 2022) Türkçe dilinde yazılmadığı ve 4 çalışma (Aytekin, 2019; Uysal, 2019; Korkmaz, 2020; Çam, 2021) da lise ve üniversite öğrencilerinin sorunlarına odaklandığı için araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Böylelikle araştırma kapsamında, 39 yüksek lisans ve 3 doktora tezinin betimsel içerik analizi yapılmıştır. Yüksek lisans tezi için Y kodu, doktora tezleri için D kodu kullanılmıştır. Çalışmaya dahil edilen yüksek lisans tezleri; çalışmanın yapıldığı yıla, aynı yılda yapılan tezler ise yazarın adına göre alfabetik olarak sıralanmış ve Y1-Y39 arasında harf ve sayılarla kodlanmıştır. Doktora tezlerine de aynı yöntemle D1-D3 arasında kodlar verilmiştir. (Çalışma kapsamında analiz edilen tezler ve kodlamaları ile çalışma kapsamına alınmayan tezler Ek1’de gösterilmiştir.)

2.2. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, 2018 ile 2022 yılları arasında, ilkokullardaki Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunlarını araştıran yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında yürütülen literatür taraması 1 Kasım 2022-15 Aralık 2022 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu sebeple 2022 yılı sonrasında yapılan çalışmalar araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırma kapsamına alınacak tezler için 2018 yılının kriter olarak belirlenmesinin sebebi ise çalışmanın daha güncel tezleri incelemesini sağlamak ve söz konusu sorunlara odaklanan araştırmaların özellikle 2018 yılından sonra yoğunlaşmaya başlamasıdır.

Araştırma kapsamına dahil edilen 39 yüksek lisans ve 3 doktora tezini incelemek üzere, araştırmacı tarafından çalışmanın alt amaçlarında yer alan soruları cevaplamaya yönelik olarak bir “Doküman İnceleme Formu” geliştirilmiştir. Formun geliştirilmesinde tarama sonucunda ulaşılan benzer çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarından faydalanılmıştır. Söz konusu form; bu veri toplama araçlarına benzer şekilde, araştırma sorularına yanıt verecek 12 başlıktan oluşan bir tablo halinde oluşturulmuştur. Geliştirilen “Doküman İnceleme Formu” Tablo 1 ‘de gösterilmiştir:

Tablo 1. Doküman İnceleme Formu

Kodu	Yılı	Yayın Türü	Çalışma Grubu
Örneklem Seçimi ve Büyüklüğü	Yöntem ve Deseni	Veri Toplama Yöntemi	Veri Analiz Tekniği
Yapıldığı Üniversite	Konuları	Sonuçları	Önerileri

Tablo 1’de görülen “Doküman İnceleme Formu” doğrultusunda araştırma kapsamına dahil edilen, Ek 1’deki 42 tezin analiz sürecine geçilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Çalışmaya dahil edilen tezlerin çözümlenmesinde betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi, belirlenen konu ile ilgili, birbiriyle ilişkisi olmayan nitel, nicel ve karma araştırmaların genel eğilimlerini tespit edip sistemli bir şekilde sunan çalışmalardır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Detaylı bilgiler aktarmaktan çok sistemli ve örgütlenmiş bilgiler sunan betimsel içerik analizi çalışmaları aracılığı ile benzer ve farklı yönleri bulunan pek çok araştırmacının, yapılacak yeni çalışmalarda araştırmacılara yol gösterebilecek biçimde genel bir çerçeve çizmesi sağlanır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu çerçevede; 39 yüksek lisans ve 3 doktora tezi, konu başlıklarına verdikleri cevaplara göre frekansları ve yüzde değerleriyle birlikte tablolar aracılığıyla herhangi öznel bir düşünceye yer vermeden bulgular kısmında sunulmuştur.

Betimsel içerik analizi çalışmalarında bulgulara erişmek için betimsel istatistikler çerçevesinde hareket edilmekte ve sıklıkla frekans ve yüzde dağılımları analiz amacıyla kullanılmaktadır

(Dinçer, 2018). Dinçer (2018)'in belirttiğine göre bu yöntemin en belirgin özelliklerinden biri belirlenen bir zaman aralığında, belli bir alandaki araştırmaların sınıflandırılmasıdır. Bu kapsamda, bu çalışmada da zaman aralığı olarak 2018-2022 yılları arası; alan olarak da Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusu belirlenmiştir.

Özetlenecek olursa betimsel içerik analizi çalışmaları, önceki araştırmaların belli kriterler ile çoğunlukla yüzde ve frekans dağılımları boyutunda incelenmesidir. Daha açık bir ifadeyle; belirlenen bir çalışma alanında yapılan araştırmaların incelenerek eğilimlerinin ve ulaşılan sonuçların tanımlayıcı bir biçimde değerlendirilmesine dayanan sistemli çalışmalar betimsel içerik analizi şeklinde tanımlanır (Çalık ve Sözbilir, 2014).

3. BULGULAR

Bu bölümde analiz sonucunda ulaşılan bulgular, herhangi bir yoruma yer verilmeden tablolar yardımıyla sunulmuştur.

3.1. Araştırmaların Yıllara ve Yayın Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

İncelenen çalışmaların yıllara göre dağılışı Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Frekans (f)	Yüzde (%)
2018	5	11,90
2019	11	26,20
2020	10	23,80
2021	11	26,20
2022	5	11,90
Toplam	42	100

Tablo 2 incelendiğinde; Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunlarını inceleyen araştırmaların en çok 2019 (%26,20), 2020 (%23,8) ve 2021 (%26,20) yıllarında yapıldığı görülmektedir. Söz konusu araştırmaların %11,9' u 2018 ve aynı oranda çalışma da 2022 yıllarında yapılmıştır. İncelenen çalışmaların yayın türlerine göre dağılışı Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılışı

Yayın Türleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans Tezi	39	92,86
Doktora Tezi	3	7,14
Toplam	42	100

Tablo 3 incelendiğinde yapılan araştırmaların %93 gibi büyük bir kısmını yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu görülmektedir. İncelenen yıllarda yapılan doktora tezlerinin oranı ise %7'de kalmıştır.

3.2. Araştırmaların Yapıldığı Üniversitelerin Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında incelenen araştırmaların yapıldığı üniversitelere göre dağılışı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Araştırmaların Yapıldığı Üniversiteler

Üniversiteler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hacettepe	3	7,14
Gaziantep	4	9,53
Üsküdar	2	4,76
Sakarya	2	4,76
Necmettin Erbakan	2	4,76
Hatay Mustafa Kemal	3	7,14
Ankara	2	4,76
Çukurova	3	7,14
Kilis 7 Aralık	3	7,14
Diğer	18	42,87
Toplam	42	100

Tablo 4 incelendiğinde söz konusu araştırmaların %9,53 gibi önemli bir kısmının Gaziantep Üniversitesi'nde yapıldığı görülmektedir. Yine Hacettepe Üniversitesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde yapılan araştırmaların oranları da %7,14'tür. Tabloda da görülen %42,87 oranı ile araştırmaların yapıldığı diğer üniversiteler; Çağ Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul İbn Haldun Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi'dir. Bu üniversitelerde birer çalışma yapılmıştır.

3.3. Araştırmaların Yöntem ve Desenlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

İncelenen çalışmaların yöntem ve desenlerine göre dağılışı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Araştırmaların Yöntem ve Desenlerine Göre Dağılışı

Yöntemler	Desenler	Frekans (f)	Yüzde (%)
NİTEL	Durum Çalışması	13	30,95
	Olgu Bilim (Fenomenoloji)	8	19,05
	Betimsel Tarama	1	2,38
	Alan Araştırması	1	2,38
	Etnografik	1	2,38
NİCEL	Tarama	7	16,68
	Betimsel Araştırma	3	7,14
KARMA	Karma Yakınsayan Paralel	2	4,76
	Açımlayıcı Sıralı	1	2,38
	Yakınsak	1	2,38
	Diğer Karma Yöntemler	4	9,53
Toplam		42	100

Araştırmacıların çalışmalarında kullandıkları yöntem ve desenler Tablo 5'te gösterilmiştir. Araştırmacılar %57,14 oranında nitel, %23,82 oranında nicel ve %19,04 oranında karma yöntemlerle çalışmıştır. Nitel yöntemler içerisinde en fazla tercih edilen desenler ise durum çalışması (%30,95) ve olgu bilim (%19,05) olmuştur. Durum çalışması ile desenlenen bazı

araştırmalarda bu modelin iç içe geçmiş tek durum veya bütüncül tek durum gibi türlerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Nitel yöntemle çalışılan araştırmalarda çoğunlukla tarama deseni (%16,68) tercih edilmiştir. Tarama desenini kullanan araştırmacılar; bu modelin tanımlayıcı kesitsel, betimsel, anlık ve genel tarama gibi türlerinde çalıştıklarını belirtmiştir. Nicel yöntem içerisinde tercih edilen bir diğer desenin ise betimsel araştırma (%7,14) olduğu görülmektedir. Karma araştırmalarda nicel ve nitel boyutlar için farklı desenler kullanılmış olup, karma yakınsayan paralel deseni (%4,76) dikkat çekmektedir.

3.4. Araştırmaların Çalışma Gruplarının Dağılıma İlişkin Bulgular

İncelenen araştırmaların çalışma gruplarına göre dağılışı Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Yapılan Araştırmaların Çalışma Grupları

Çalışma Grupları	Frekans	Yüzde (%)
Öğretmen	18	42,86
Öğrenci	4	9,53
Yönetici	2	4,76
Veli	2	4,76
Öğrenci & Öğretmen	3	7,14
Öğretmen & Yönetici	4	9,53
Diğer Çoklu Çalışma Grupları	9	21,42
Toplam	42	100

Tablo 6 incelendiğinde yapılan araştırmalarda en yoğun olarak çalışılan grubun %42,86 oranı ile öğretmenler olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çok çeşitli çalışma gruplarında da öğretmenler sıklıkla yer almıştır. Araştırmaların önemli çalışma gruplarından birini de %9,53 oranı ile öğrenciler oluşturmaktadır. Bununla birlikte öğrenciler de katılımcı açısından çeşitlilik gösteren araştırmaların önemli bir öznesi konumundadır. Sadece yönetici veya sadece velilerle yapılan çalışmaların oranları da %4,76'dır. Veli ve yöneticilerin karma olarak seçilen birçok çalışma grubunda da bulunduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak akademisyen, şube müdürü veya STK temsilcisi gibi ilkokuldaki Suriyeli öğrencilerin eğitiminde birinci derecede rolü bulunmayan grupların da görüşlerine başvurulduğu görülmektedir.

3.5. Araştırmaların Örneklem Yöntemi ve Örneklem Büyüklüklerinin Dağılıma İlişkin Bulgular

İnceleme kapsamına alınan tezlerde kullanılan örneklem yöntemleri Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Yapılan Araştırmalarda Kullanılan Örneklem Seçme Yöntemleri

Örneklem Yöntemleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ölçüt	20	47,64
Amaçlı	5	11,90
Durum	2	4,76
Maksimum Çeşitlilik	1	2,38
Uygun	2	4,76
Kolay	1	2,38
Kartopu	1	2,38
SEÇKİSİZ OLMAYAN ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ	Diğer Seçkisiz Yöntemler	2 4,76
SEÇKİSİZ	Basit Tesadüfi	5 11,90

ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ			
DİĞER ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ	Karma	1	2,38
	Tüm Evrene	2	4,76
	Ulaşmaya Çalışma		
Toplam		42	100

Tablo 7'ye bakıldığında örneklem seçiminde %47,64 gibi çok önemli bir oranda seçkisiz olmayan örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklemenin kullanıldığı görülmektedir. Ölçüt örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olmasına rağmen çalışmaların %11,9'unun örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yönteminin kullanıldığı söylenmiş ancak amaçlı örneklemenin hangi türünün tercih edildiği belirtilmemiştir. Örneklem seçimlerinde, durum örnekleme ve uygun örnekleme yöntemlerinin oranları ise % 4,76 olarak görülmektedir. Maksimum çeşitlilik, kartopu ve kolay örnekleme yöntemlerinin de örneklem seçiminde %2,38'lik payı bulunurken, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinin toplam oranı %80,96'dır. Örneklem seçkisiz olarak seçildiği yöntemlerden sadece Basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış olup bu yöntemin tercih edilme oranı %11,90 olarak görülmektedir. Karma araştırma çalışmalarının bazılarında nicel ve nitel boyutlar için seçilen farklı örnekleme yöntemlerinin oranları %2,38 iken; %4,76 oranındaki çalışmada ise araştırmacılar evrenin ulaşılabilir sayıda olmasını gerekçe göstererek örneklem seçiminde bulunmamıştır. İnceleme kapsamına alınan tezlerde kullanılan örneklem büyüklükleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Yapılan Araştırmalarda Seçilen Örneklemelerin Büyüklükleri

Örneklem Büyüklüğü (kişi)	Frekans (f)	Yüzde (%)
20 Altı	4	9,53
20-49	15	35,72
50-99	6	14,28
100-199	3	7,14
200-299	6	14,28
300-399	3	7,14
400-499	1	2,38
500 Üstü	4	9,53
Toplam	42	100

Tablo 8 incelendiğinde %35,72 oranı ile en fazla 20-49 arasında kişi ile çalışılan araştırmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu aralıktaki örneklem büyüklüğünün genel olarak görüşme yöntemi ile veri toplamaya dayanan araştırmalarda tercih edildiği görülmüştür. 50-99 ve 200-299 aralığında kişi ile çalışılan araştırmalar da %14,28 oranları ile dikkat çekmektedir. Yine 500 kişinin üzerinde bir örneklem grubu ile çalışılan araştırmalar da %9,53 oranı ile göze çarpmaktadır. Örneklem büyük olduğu çalışmaların önemli bir kısmını anket aracılığı ile veri toplamaya dayanan araştırmalar oluşturmaktadır. Yine %9,53 oranında tercih edilen bir diğer örneklem büyüklüğü 20 kişiden daha az olan çalışma gruplarıdır.

3.6. Araştırmaların Veri Toplama Araçları ve Veri Analizi Tekniklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Yapılan Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	16	38,10
Anket	8	19,05
Ölçek	1	2,38
Görüşme & Anket	3	7,14
Görüşme & Gözlem	2	4,76
Görüşme & Ölçek	5	11,90
Gözlem & Görüşme & Doküman İnceleme	3	7,14
Çoklu Veri Toplama Araçları	4	9,53
Toplam	42	100

Tablo 9'a göre incelenen araştırmalarda en yoğun olarak görüşme yoluyla veri toplanmıştır. Görüşme yöntemiyle veri toplayan araştırmaların oranı %38,11 iken bu çalışmaların tamamında veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile toplanmıştır. Bunun yanında çeşitli veri toplama yöntemlerinin bir arada kullanıldığı çalışmaların büyük bir kısmında yine görüşme yöntemine başvurulmuştur. Tabloda anket yöntemi ile veri toplayan araştırmaların oranı %19,05 olarak görülmektedir. Aynı çalışmada hem görüşme yöntemi kullanılıp hem de anket uygulanan araştırmaların oranı ise %7,14'tür. Özellikle görüşme yönteminin yanında ölçek uygulanan çalışmalar %11,9'luk oranıyla dikkat çekmektedir. Dikkat çeken bir diğer veri toplama çeşitlemesi ise %7,14'lük oranıyla gözlem, görüşme ve doküman incelemesinin birlikte kullanıldığı çalışmalardır. Bunların yanında çalışmalarda incelenen konunun özelliğine göre odak grup, rubrik, saha notları, sesli okuma çalışmaları, video veya fotoğraf gibi çok çeşitli veri toplama araçlarının da kullanıldığı görülmüştür. Tablo 10'da ise araştırmalarda kullanılan veri analiz teknikleri görülmektedir.

Tablo 10. Araştırmalarda Kullanılan Veri Analiz Teknikleri

Veri Analiz Teknikleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
İçerik Analizi	14	33,33
Betimsel Analiz	5	11,90
İstatistiksel Analiz (İstatistik Testleri)	5	11,90
Betimsel Analiz & İçerik Analizi	3	7,14
Betimsel Analiz & İstatistik Testleri	5	11,90
İçerik Analizi & İstatistik Testleri	6	14,30
Diğer Teknikler	4	9,53
Toplam	42	100

Tablo 10 incelendiğinde araştırmalarda en fazla kullanılan veri analiz tekniği %33,34 oranı ile içerik analizidir. İçerik analizi çoğunlukla nitel araştırmalarda tercih edilmiştir. Betimsel analiz yönteminin tercih edildiği araştırmaların oranı %11,9 iken içerik analizi ve betimsel analizin birlikte kullanıldığı araştırmaların oranı ise 7,14 olarak görülmektedir. Tamamını nicel veya karma araştırmaların nicel boyutunu oluşturan verilerin analizinde %11,9 oranında çeşitli istatistik testleri kullanılmıştır. SPSS programıyla analiz edilen bu çalışmalarda ANOVA, Ki-Kare, T-Testi, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis gibi çok çeşitli testler bir arada kullanıldığı için tüm bu testlerin kullanıldığı çalışmalar İstatistik Testleri başlığı altında toplanmıştır. Birden fazla analiz yönteminin aynı anda işe koşulduğu araştırmalara bakıldığında ise %14,3 oranıyla içerik analizi ile istatistik testleri çeşitlemesini ve %11,9 oranıyla betimsel analiz ile istatistik testlerini görüyoruz. Diğer teknikler başlığıyla incelenen bölümde ise istatistik testlerine betimsel ve içerik analizi yöntemlerinin eşlik ettiği çalışmalar ve bir araştırmacının Fikir Birliğine Dayalı Araştırma

Yönteminin işlem basamaklarına uygun olarak yürüttüğünü belirttiği analiz tekniği yer almaktadır.

3.7. Araştırmaların Konu Alanlarının Dağılımına İlişkin Bulgular

İncelenen çalışmaların konu alanlarına göre dağılımları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Yapılan Araştırmaların Konu Alanlarına Göre Dağılımı

İncelenen Konular		Frekans (f)	Yüzde
SORUNLAR	Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Genel Sorunlar	5	11,90
	Okula Uyum ve Uyum Sorunları	7	16,68
	Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar	4	9,53
	Yöneticilerin Karşılaştığı Sorunlar	1	2,38
	Sosyokültürel Problemler	4	9,53
	Eğitim Sistemine Entegrasyon Sorunu	2	4,76
	Mülteci Velilerle Yaşanan Sorunlar	1	2,38
AKADEMİK KONULAR	Akademik Başarı	2	4,76
	Yazma Becerileri	1	2,38
	Türkçe Dersinde Karşılaşılan Sorunlar	2	4,76
	İlk Okuma Yazmada Karşılaşılan Sorunlar	1	2,38
	Konuşma ve Dinleme Becerileri	1	2,38
DİĞER KONULAR	Suriyeli Öğrencilere Yönelik Algı, Tutum ve Görüşler	5	11,90
	Suriyeli Öğrencilere Yönelik Rehberlik Hizmetleri ve Rehberlik İhtiyaçları	3	7,14
	Suriyeli Öğrencilere Uygulanan Eğitim ve Eğitim İhtiyaçları	3	7,14
Toplam		42	100

Tablo 11’de incelenen araştırmaların konularına göre nasıl bir dağılımı olduğu gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin okula uyumları ve bu uyum sürecinde yaşadıkları sorunlar %16,68 oranıyla üzerinde en fazla çalışılan konu olmuştur. Araştırmalarda sıklıkla irdelenen bir diğer konu ise %11,90 oranıyla Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadığı genel problemler olarak görülmektedir. Öğretmen, yönetici, Türk veli ve Türk öğrencilerin; Suriyeli öğrencilere yönelik algı, tutum ve görüşleri de araştırmacılar için önemli bir konu olarak dikkat çekmektedir. Eğitim sürecinin en önemli öznelerinden biri olan ve Suriyeli öğrencilerin de eğitiminden birinci derecede sorumlu olan öğretmenlerin bu süreçte yaşadığı zorlukları ele alan çalışmalar da %9,53 oranında incelenmiştir. Aynı oranda incelenen bir diğer konu da yaşanan sosyokültürel problemler olmuştur. Suriyeli öğrencilere yönelik; uygulanan eğitim ve bu konudaki ihtiyaçlar ile sunulan rehberlik hizmetleri ve bu konudaki ihtiyaçlar da araştırmacıların dikkatini çeken konular olmuştur. İncelenen araştırmaların yedi tanesinde (toplam %16,66 oranında) ise tamamen akademik konular üzerine yoğunlaşmıştır.

3.8. Araştırma Sonuçlarının Dağılımına İlişkin Bulgular

Analiz edilen çalışmalarda ulaşılan sonuçların dağılımı Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Araştırmalarda Ulaşılan Sonuçlar

Sonuçlar	Frekans (f)	Yüzde (%)

Dilden Kaynaklı Problemler	33	78,57
Uyum Problemleri	29	69,04
Davranış Problemleri	16	38,10
Ayrımcılık ve Kabul Problemleri	12	28,57
Veli Kaynaklı Problemler	23	54,76
Psikolojik Problemler	8	19,05
Programla İlgili Problemler	7	16,66

İncelenen araştırmaların sonuçlarına bakıldığında Suriyeli öğrencilerin eğitimlerinde dilden kaynaklı problemlerin oldukça yoğun yaşandığı görülmektedir. Çalışma kapsamındaki tezlerin %78,57'sinde araştırmacılar dilden kaynaklanan problemleri dile getirmişlerdir. Araştırmaların %69,04'ünde ise Suriyeli öğrencilerin uyum problemleri yaşadığı belirtilmiştir. Suriyeli veliler ile yaşanan sorunlar ise %54,76 oranıyla dikkat çekmektedir. Araştırmacıların %38,10'u ise Suriyeli öğrencilerin davranış problemleri gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Suriyeli öğrencilerin; Türk öğrenci ve veliler ile öğretmenler tarafından ayrımcılık, dışlama ve kabul görmeme gibi davranışlara maruz kaldıklarını dile getiren araştırmalar ise %28,57 oranıyla tabloda yer almaktadır. Bunların dışında Suriyeli öğrencilerin yaşadığı psikolojik sorunlara ve uygulanan eğitim programından kaynaklanan problemlere değinen araştırmalar da göze çarpmaktadır.

3.9. Araştırma Önerilerinin Dağılıfına İlişkin Bulgular

Tablo 13'te incelenen çalışmalarda getirilen önerilerin dağılıfı gösterilmiştir.

Tablo 13. Araştırmalarda Getirilen Öneriler

Öneriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Türkçe Dil Eğitimi	30	71,42
Okul Öncesi Eğitiminin Yaygınlaştırılması	5	11,90
Veli Eğitimi	19	45,23
Yönetmel Sürece İlişkin Öneriler	25	59,52
Uyum ve Destek Programları	29	69,04
Öğretmenlere Yönelik Öneriler	24	57,14
Suriyelilere Karşı Farkındalık Eğitimleri	13	30,95

Suriyeli öğrencilerin yaşadığı problemlerin çözümüne yönelik olarak araştırmacılar tarafından getirilen önerilere bakıldığında ise %71,42 oranıyla Türkçe dil eğitimi verilmesi önerisinin zirvede olduğu görülmektedir. Yaşanan uyum sorunlarının çözümüne yönelik olarak ise araştırmacıların %69,04'ü Suriyeli öğrencilere uyum ve destek programları uygulanmasını önermişlerdir. Yönetmel sürece ilişkin düzenlemeler yapılmasını öneren araştırmaların oranı ise %59,52'dir. Araştırmacılar tarafından getirilen bir diğere önemli önerinin öğretmenlere yönelik (%57,14) olduğu görülmektedir. Bunların yanında velilerin de eğitimlere katılmasını öneren (%45,23) ve Suriyelilere karşı farkındalık eğitimleri düzenlenmesini öneren araştırmaların da oranları dikkat çekmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkiye'deki ilkokullarda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları üzerine yapılmış araştırmaların eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada; 42 tez konu alanları, çalışma teknikleri, çalışma grupları, sonuçları ve önerileri gibi değişkenleri bakımından detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Çalışmada en fazla araştırmannın 2019 ve 2021 yıllarında yapıldığı (11'er çalışma), bu yılları 2020 yılının takip ettiği (10) görülmektedir. En az çalışmanın yapıldığı yıllar ise 2018 ve 2022 (5'er çalışma) olduğu görülmektedir. 2018 yılında yapılan çalışmaların sayısının düşük olması; 2017 yılından itibaren GEM'lerin kapatılmaya başlanması ile Suriyeli öğrencilerin bu merkezlerden devlet okullarına nakledilmesi ve sorunların bu yıllarda yoğun olarak yaşanmaya başlanmasına bağlanabilir. Bunun yanında çalışma kapsamında incelenen tezlerin 39'u yüksek lisans, 3'ü ise doktora tezidir. Doktora tezlerinin sayısının oldukça düşük olması bu konudaki ihtiyacı göstermektedir.

İncelenen tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımlarına bakıldığında ilk sırada 4 çalışmanın yapıldığı Gaziantep Üniversitesi gelmektedir. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde ise 3'er çalışma yapılmıştır. Söz konusu üniversitelerde yapılan araştırmaların sayılarının diğer üniversitelere göre yüksek olması, üniversitelerin bulunduğu kentlerde Suriyeli öğrencilerin yoğun olarak eğitim görmesinden kaynaklanmaktadır.

Suriye savaşı sonrasında ülkemize göçen kitlelerin büyük bir bölümünü oluşturan çocukların eğitim gereksinimlerinin karşılanması elzemdir. Bu sebeple geçici koruma altında olan Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarının detaylı bir biçimde incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durumu detaylı olarak araştırabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinin daha uygun olduğu söylenebilir. Nitekim nitel araştırma yöntemi; görüşme, gözlem ve doküman incelemesi gibi nitel yöntemlere dayalı veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, toplumsal veya beşeri bir olay ve bu olaya karşı bireylerin algılarını, olayın vuku bulduğu ortamda derinlemesine incelemeye dayanan bir yöntemdir (Yüce, 2018). Betimsel içerik analizi kapsamında tezlerin incelendiği bu çalışmada da araştırmacılar en fazla (%57,13) nitel çalışma yöntemlerini kullanmışlardır.

Nitel araştırma yöntemi içerisinde ise en fazla kullanılan desenler; Durum Çalışması (%30,94) ve Olgu Bilim (%19,05) desenleri olmuştur. Durum çalışmaları, güncel olayları hayatın gerçekleri içinde inceleyen, az sayıda bireyin katılımıyla uygulanabilen, zengin veri kaynaklarının ve delillerin yer aldığı durumlarda tercih edilen bir desendir. Bu bakımdan, durum çalışması deseninin eğitim kurumlarımızdaki en güncel sorunlardan biri olan Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları konusunu incelemeye oldukça uygun olduğu ve bu yüzden yüksek oranda tercih edildiği söylenebilir. Olgu bilim (Fenomenoloji) deseni, esas olarak kişilerin şahsi tecrübeleri üzerine yoğunlaşan, yaşanan olaylara karşı kişilerin bakış açılarını ve yükledikleri anlamları inceleyen bir desendir (Yılmaz, 2019). Mülteci öğrenciler ve velileri, öğretmenler ve yöneticiler, Türk öğrenciler ve velileri gibi araştırma konusu olan eğitim sorunlarıyla ilgili tecrübeleri bulunan paydaşların, yaşamış oldukları deneyimleri üzerine yoğunlaşarak, bu sorunları değerlendirmeye odaklanması bakımından olgu bilim deseni bu araştırma konusu için oldukça uygun bir araştırma deseni olarak görülmektedir. İçerik analizi kapsamında incelenen araştırmaların %23,82'sinde ise tarama (%16,68) ve betimsel araştırma (%7,14) gibi nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Olay ve olguları derinlemesine inceleyen nitel araştırma yöntemlerinin yanında sayısal veriler ışığında olayları anlamlandırmaya ve aralarındaki ilişkileri açıklamaya çalışan nicel araştırma yöntemleri de bu bakımdan önemlidir. Bunların yanında Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunlarını inceleyen araştırmaların bir kısmında (%19,05) da hem nicel hem de nitel tekniklerin işe koşulduğu karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Olay ve olguların çok boyutlu bir şekilde incelendiği karma araştırma yöntemleri de araştırmalara farklı yönlerden yaklaşmayı sağlaması, zenginlik ve çeşitlilik katması bakımından önemli görülmektedir.

Yapılan araştırmaların %42,86 gibi önemli bir kısmında öğretmenler ile çalışılmıştır. Bunun yanında birden fazla grupla yapılan araştırmalarda da çalışma grupları arasında öğretmenlerin de yer aldığı görülmüştür. Özellikle görüşme yöntemiyle yapılan araştırmaların çok büyük bir kısmında öğretmenlerle çalışıldığı dikkat çekmiştir. Öğretmenlerle çalışmanın tercih edilmesinin, öğretmenlerin araştırmanın amacını oluşturan Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunlarını birinci derecede gözlemesi ve bu sorunlardan en fazla etkilenen gruplardan biri olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Tek grupla çalışılan diğer araştırmalara bakıldığında ise %9,53 oranında öğrencilerin, %4,76 oranında yöneticilerin ve aynı oranda da velilerin tercih edildiği görülmüştür. Diğer araştırmalarda ise birden fazla grupla çalışılmıştır. Sorunların farklı kesimlerin bakış açısıyla ortaya konulması ve bu kesimlerin ihtiyaç ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla çoklu çalışma gruplarıyla yapılan bu araştırmalar da önemli ve gerekli görülmektedir. Sınırlı sayıda araştırmada ise STK temsilcisi, akademisyen ve şube müdürü gibi farklı kesimlerin görüşlerine de başvurulmuş olması araştırmalara zenginlik katmıştır.

Araştırmaların %80,96 gibi büyük bir kısmında seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmaların amacına hizmet edecek ve ulaşmakta güçlük yaşanmayacak kişilerle çalışmayı sağladığı için seçkisiz olmayan yöntemlerin yoğun olarak kullanıldığı söylenebilir. Seçkisiz olmayan yöntemlerin dağılımlarına bakıldığında ise ölçüt örneklemenin %47,64 gibi çok yüksek bir oranda tercih edildiği görülmüştür. Yapılan araştırmaların yarısına yakınında ölçüt örnekleme yönteminin kullanılma sebebi, çalışma gruplarının araştırma sorularına cevap verebilecek bireylerden oluşmasını sağlamaya çalışmaktır. Dikkat çeken bir diğer örneklem seçme şekli amaçlı örneklemedir. Araştırmaların %11,90'ında tercih edilen amaçlı örneklemenin, araştırmanın amacına göre zengin veri kaynaklarına ve araştırmacının işini kolaylaştıracak katılımcılara ulaşmada uygun bir örnekleme yöntemi olduğu söylenebilir. Araştırmalarda kullanılan diğer seçkisiz olmayan örneklem seçme yöntemleri ise durum (%4,76), uygun (%4,76), maksimum çeşitlilik (%2,38), kolay (%2,38) ve kartopu (%2,38) örnekleme yöntemleridir. Araştırmaların %4,76'sında ise birden fazla seçkisiz olmayan örnekleme yöntemi bir arada kullanılmıştır. Çok çeşitli örnekleme yöntemlerinin kullanılmasının, araştırmaların katılımcılar bakımından zenginleşmesini sağladığı söylenebilir. İncelenen araştırmaların %11,90'ında ise seçkisiz örnekleme yöntemlerinden olan basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. Katılımcılara ulaşmada yaşanabilecek güçlükler sebebiyle bu yöntemin çok yoğun tercih edilmediği düşünülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen tezlerin %7,14'lük kısmında ise karma ve tüm evreni örneklem olarak alma gibi diğer örnekleme türleri tercih edilmiştir.

Örneklem büyüklüğü bakımından incelenen çalışmaların %35,72'si 20-49 arasında katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Bu aralıktaki çalışmaların büyük bir kısmında katılımcılardan görüşme tekniğiyle veri toplandığı görülmüştür. Araştırmaların %14,28'lik kısmında 50-99 arasında, yine aynı oranda 200-299 arasında katılımcıyla çalışılmıştır. Katılımcı sayısı 20'den az ve 500'den fazla olan çalışmaların oranı %9,53 iken; 100-199 ile 300-399 aralıklarındaki çalışmaların oranları ise %7,14 olmuştur. Katılımcı sayısı 400-499 arasında olan çalışmaların oranı ise %2,38'de kalmıştır. Analiz sonucunda katılımcı sayısı 100'den az olan çalışmaların bir tanesi dışında tamamında nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür. Katılımcı sayısı yüksek olan çalışmalarda ise verilerin yoğun olarak anket veya çeşitli ölçeklerle toplandığı tespit edilmiştir.

Yaşanan sorunları bizzat sorunu yaşayan veya bu sorunlardan doğrudan etkilenen bireylerle etkileşime girerek belirlemeye yardımcı olan görüşme yöntemi bu konuda gerçekçi ve

derinlemesine bilgi edinmeyi sağlayan en uygun tekniklerden birisidir. Yapılan tez incelemesinde ulaşılan bilgilere göre en fazla tercih edilen veri toplama aracı %38,10 oranında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşme tekniğinden sonra tercih edilen bir diğer önemli veri toplama aracı araştırmaların %19,05'inde kullanılan anketler olmuştur. Bir diğer önemli veri toplama aracı olan ölçek ise araştırmaların %2,38'inde tek araç olarak, %11,90'ında ise görüşme ile birlikte kullanılmıştır. Araştırmacıların triangülasyon (üçgenleme) olarak tabir ettikleri gözlem, görüşme ve doküman incelemesinin birlikte kullanıldığı araştırmaların oranı ise %7,14'tür. Diğer araştırmalarda ise söz konusu veri toplama araçları bir arada kullanılarak veriler toplanmıştır.

Araştırma bulgularını derinlemesine çözümleyerek, oluşturulan temalar çerçevesinde okuyuculara anlaşılması kolay bilgiler sunmayı hedefleyen içerik analizi yönteminin Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları gibi sosyal ve güncel bir konuyu inceleyen çalışmalar için uygun olduğu söylenebilir. Araştırma tezleri, veri analiz teknikleri bakımından karşılaştırıldığında en fazla kullanılan analiz tekniğinin %33,33 oranında içerik analizi olduğu görülmektedir. Araştırmalarda tercih edilen bir diğer veri analiz tekniği, betimsel analizdir (%11,90). Araştırmalarda yoğun olarak kullanılan bir diğer yöntem ise istatistik testleridir. İstatistik testleri nicel araştırmalarda %11,90 oranında tek analiz yöntemi olarak tercih edilirken; bazı nicel ve karma araştırmalarda ise içerik analizi ile birlikte (%14,30) ve betimsel analiz ile birlikte (%11,90) kullanılmıştır. Diğer araştırmalarda ise söz konusu veri analiz teknikleri çeşitli şekillerde bir arada kullanılmıştır.

Tezler yoğunlaştığı konular bakımından incelendiğinde en fazla Suriyeli öğrencilerin yaşadığı sorunlar üzerinde durulduğu görülmüştür. Bu temada Suriyeli öğrencilerin okula uyum durumları ve yaşadıkları uyum sorunları (%16,68) en fazla irdelenen konu olmuştur. Dile getirilen bir diğer konu, süreçte yaşanan genel sorunlar (%11,90) ile ilgilidir. Araştırmaların %9,53'ünde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar üzerinde durulurken, aynı orandaki çalışmada ise Suriyeli öğrencilerin sosyokültürel problemleri incelenmiştir. Araştırmalarda sorunlar teması kapsamında üzerinde durulan diğer konular; eğitim sistemine entegrasyon sorunu (%4,76), yöneticilerin karşılaştığı sorunlar (%2,38) ve mülteci velilerle yaşanan sorunlar (%2,38) olmuştur. Araştırmalarda ele alınan bir diğer konu akademik konulardır. İncelenen tezlerin %16,66'sında üzerinde durulan akademik konular kapsamında; Türkçe dersinde karşılaşılan sorunlar (%4,76), akademik başarı (%4,76), yazma becerileri (%2,38), konuşma ve dinleme becerileri (%2,38) ve ilk okuma yazmada yaşanan sorunlar (%2,38) üzerinde durulmuştur. Araştırma tezlerinin %11,90'ında Suriyeli öğrencilere yönelik algı, tutum ve görüşler konusu incelenirken, %7,14'ünde Suriyeli öğrencilere uygulanan eğitim ve eğitim ihtiyaçları konusu yine aynı oranda da Suriyeli öğrencilere yönelik rehberlik hizmetleri ve rehberlik ihtiyaçları ele alınmıştır.

İçerik analizi yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında araştırmaların %78,57'sinde Suriyeli öğrencilerin dilden kaynaklı problemler yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dilden kaynaklanan problemler bazında iletişim problemleri, öğretmenin anlattıklarını ve yönergeleri anlayamama, akademik başarısızlık, kendini ifade edememe, Türk akranları ile iletişim kuramamaktan kaynaklanan yalnızlık ve soyutlanma duygusu ve veliler ile anlaşamama gibi problemler dile getirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Suriyeli öğrenciler yoğun olarak uyum problemleri (%69,04) yaşamaktadır. Uyum problemleri bazında ülkenin kültürüne, değerlerine ve yaşam

tarzına, eğitim sistemi ve programına, topluma, okul kültürüne, sınıf ortamına, okul ve sınıf kurallarına, arkadaş ortamına uyum sağlamada yaşanan sıkıntılara dikkat çekilmiştir. Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan bir diğer önemli sorun araştırmaların %54,76'sında dile getirilen veli kaynaklı problemlerdir. Veli kaynaklı problemlerin çok büyük bir kısmı Suriyeli velilerden kaynaklanan problemler iken bir kısmı da Türk velilerden kaynaklanan problemlerdir. Türk velilerin, çocuklarının Suriyeli öğrencilerle aynı sınıfta eğitim almalarını istememeleri ve bu durumu öğretmen, yönetici veya ilgili kurumlara ilettikleri şikayetler veya Suriyeli öğrenci ve velilere gösterdikleri tavırlar ile dile getirmeleri çeşitli sıkıntılar doğurmaktadır. Suriyeli velilerden kaynaklanan problemler bazında ise velilerin çocuklarının eğitimine karşı ilgisiz olması, sosyoekonomik durumlarının zayıf olması, göçün getirdiği zor yaşam şartlarından dolayı önceliği hayati ihtiyaçlarını karşılamaya vermeleri ve eğitimi ikinci planda görmeleri, okula giden çocuk sayıları fazla olan ailelerde öğrenci başına ayırabilecekleri eğitim masraflarının oldukça düşük olması gibi problemler dile getirilmiştir. İncelenen tezlerin %38,09'unda Suriyeli öğrencilerin davranış problemleri gösterdiği belirtilmiştir. Davranış problemleri başlığı altında başta şiddet olmak üzere, akran zorbalığı, zararlı alışkanlıklar, küfür, şiddet içeren oyunlar, yalan söyleme, iftira atma ve yaş grubu için anormal kabul edilebilecek hareketler gibi problemler yaşandığı belirtilmiştir. Karşılaşılan bir diğer sorun araştırmaların %28,57'sinde dile getirilen ayrımcılık, dışlama ve kabul problemleridir. Türk öğrenci, öğretmen ve yöneticileri tarafından Suriyeli öğrencilere karşı gösterilen bu tür istenmeyen davranışlar, savaşın getirdiği sıkıntıları yoğun olarak yaşayan bu çocukların içine kapanmasına, yalnızlaşmasına, kendini toplumdan soyutlamasına ve sorunlarının katlanarak artmasına yol açmaktadır. Savaşın etkilerine maruz kalan Suriyeli öğrencilerin yaşadığı psikolojik sorunlar da incelenen araştırmaların %19,05'inde dile getirilmiştir. Araştırmaların %16,66'sında ise Türk öğrencilere uygulanan eğitim programı ve müfredatın aynı şekilde Suriyeli öğrencilere de uygulanmasının yarattığı problemlerden söz edilmiştir.

İçerik analizi kapsamında incelenen tezlerde sorunlara getirilen önerilere bakıldığında en fazla (%71,42) Suriyeli öğrencilere Türkçe dil eğitimi verilmesi önerisinin getirildiği görülmektedir. Türk eğitim sistemi içerisinde, Türk öğretmen ve öğrencilerle Türkçe olarak eğitim alan öğrencilerin bu dili öğrenmesi kaçınılmazdır. Sorunlara getirilen bir diğer önemli öneri Suriyeli öğrencilere yönelik uyum ve destek programları düzenlenmesidir (%69,04). Ciddi uyum ve davranış problemleri ile psikolojik sorunlar yaşayan Suriyeli çocukların bu sorunlarını aşabilmesi için bu tür programlar oldukça gereklidir. Araştırmacıların %59,52'si ise Suriyeli öğrencilere özgün müfredat ve eğitim programları düzenlenmesinden, okul ve sınıflara dengeli dağıtılmasına kadar çeşitli konularda düzenlemeleri gerektiren yönetsel sürece ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Bir diğer öneri ise araştırmaların %57,14'ünde dile getirilen öğretmenlere yönelik önerilerdir. Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere destek olması, diğer öğrencilerin bakış açılarını olumlu yönde değiştirecek rol model olması, dersi işlerken Türkçesi yeterli olmayan öğrencilerin de anlamalarını sağlayacak yöntem ve teknikler kullanması gibi öneriler getirilmiştir. Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan ciddi sorunlardan birini oluşturan veli kaynaklı sorunlara yönelik olarak velilere de çeşitli konularda eğitim verilmesi (%45,23) önerisi getirilmiştir. Suriyeli öğrencilere karşı önyargılı tutumlara, ayrımcılığa, sosyal dışlamalara engel olabilmek amacıyla farkındalık eğitimleri verilmesi (%30,95) de araştırmacıların önerilerindedir. Son olarak özellikle dil eğitimlerine daha erken yaşta başlanması amacıyla Suriyeli öğrenciler arasında okul öncesi eğitimini yaygınlaştırmak (%11,90) da araştırmalarda yer bulan bir diğer öneridir.

Araştırma neticesinde ulaşılan sonuçlara dayanarak araştırmacı tarafından şu öneriler getirilebilir:

- Ülkemizin özellikle bazı bölgelerindeki eğitim kurumlarında en sık karşılaşılan sorunlardan birini oluşturan Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları konusunda daha fazla akademik çalışma yapılması, özellikle de doktora tezlerinde bu konu üzerine daha fazla yoğunlaşılması önerilebilir.
- Hem bu çalışmada hem de ulaşılan diğer içerik analizi çalışmalarında en fazla öğretmenlerle çalışıldığı görülmüştür. Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunlarını irdeleyen çalışmalarda, Arapça tercümanlar veya oluşturulacak Arapça ölçek, anket gibi veri toplama araçları ile Suriyeli öğrenciler üzerinde çalışmaların yoğunlaştırılması önerilebilir.
- Türk eğitim kurumlarında okuyan Suriyeli öğrenciler, Türk öğrencilerle aynı müfredata tabi tutulmaktadır. Suriyeli öğrencilere özgü bir müfredatın eksikliği hissedilmektedir. Bu ihtiyaca yönelik; Suriyeli öğrencilere nasıl bir müfredat ve bu müfredat dahilinde nasıl bir eğitim uygulanabileceği konusunda eğitimcilerin görüşlerini almaya dayanan çalışmalar yapılabilir.
- Tez incelemesi sonucunda Suriyeli öğrencilerin en fazla dil kaynaklı problemler yaşadığı tespit edilmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmeleri amacıyla mümkün oldukça okula başlamadan önceki yaşlarda çocukların hem eğlenmesini hem de dil öğrenmesini sağlayacak yerel tabanlı faaliyetler düzenlenebilir.
- Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine, okul ve sınıf ortamına uyum sağlamasında öğretmenlerin büyük bir etkisi bulunmaktadır. Bu yüzden özellikle sınıf öğretmenlerini bu konuda bilinçlendirmek adına uygulamaya dönük faaliyetler düzenlenebilir.
- Bu çalışma sadece ilkökul veya ilkökul ile birlikte ortaokul kademesinin de dahil edildiği araştırmaları kapsamaktadır. Benzer çalışmaların lise ve üniversitede okuyan Suriyeli öğrencilere yönelik olarak da yapılması önerilebilir.
- Araştırmaların Suriyeli öğrencilerin yoğun olduğu bölgelerdeki üniversitelerde yoğunlaştığı görülmüştür. Diğer üniversitelerde de benzer çalışmaların ihtiyaca yönelik olarak diğer yabancı uyruklu öğrenciler özelinde de yapılması önerilebilir.

5. KAYNAKÇA

Çakı, A. (2018). *Geçmişten bugüne Türkiye'nin göç politikası ve Suriyeli göçmenler bağlamında göç yönetişimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri [Parameters of content analysis]. *Eğitim ve Bilim*, 39 (174), 33-38.

Çam, Y. (2002). Kafkasya'dan Türkiye'ye göçler ve Kocaeli yöresine iskânlar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, 265-282.

Dinçer, S. (2018). Eğitim bilimleri araştırmalarında içerik analizi: Meta-analiz, meta-sentez, betimsel içerik analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190.

Emin, M.N. (2019). *Geleceğin inşası: Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi*. İstanbul: SET Vakfı İktisadi İşletmesi.

Işık, Ş. ve Kaynak, Ü. (2020). Geçici eğitim merkezlerinde çalışan okul psikolojik danışmanların Suriyeli mülteci çocuklara yönelik algılarının metaforla incelenmesi. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 18(2), 624-649.

İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). *Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde göç hareketleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Karasu, M.A. (2017). Göç ve uyum sorunu. A. Yatkın (Ed.), *Uluslar arası 11. kamu yönetimi sempozyumu bildiri kitabı: Uluslar arası göç ve mülteci sorununun çözümünde kamu yönetiminin rolü*. (s. 631-649). Elazığ: Fırat Üniversitesi, Atatürk Kültür Merkezi.

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.

Usta, M. E., Arıkan, İ., Şahin, Y. ve Çetin, M. S. (2018). Suriyeli eğitimcilerin geçici eğitim merkezlerinde karşılaştıkları sorunların incelenmesi. *Mukaddime*, 9(1), 173-188.

Yapıcı, S. (2019). *Suriyeli öğretmen ve veli görüşlerine göre geçici eğitim merkezlerinin değerlendirilmesi: Nitel bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, A. (2019). *Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü geçici eğitim merkezlerinde uygulanan eğitim hakkındaki öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yüce, E. (2018). *Geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EK 1

Tablo 14. *Betimsel İçerik Analizi Yapılan Tezler*

Çalışma Kodu	Yazar	Yıl	Çalışma İsmi
Y1	Erdi Yüce	2018	Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumları
Y2	Gözde Cin	2018	Suriyeli Öğrencilere Eğitim Veren Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Sorunlar ve Psikolojik Sağlamlılık Düzeyi: Adana İli Örneği
Y3	Özgür Çakmak	2018	Okul Yöneticilerinin Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Kilis Örneği)
Y4	Servet Bozkurt	2018	Mülteci Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Öğretmen Algıları : Gaziantep Örneği
Y5	Yunus Akdeniz	2018	Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Uyum Sorunları: Şanlıurfa İli Örneği
Y6	Ahmet Uyanık	2019	Mülteci Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullardaki Rehberlik İhtiyaçlarının Rehber Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi
Y7	Aysun Yılmaz	2019	Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Geçici Eğitim Merkezlerinde Uygulanan Eğitim Hakkındaki Öğretmen Görüşleri
Y8	Derya Aktürk Çopur	2019	Mülteci Öğrencilerin Uyum Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri
Y9	Ebru Özgün	2019	İlkokul Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarı ve Okul Ortamı Uyumuna İlişkin Gözlemlerinin İncelenmesi
Y10	Halil İçöz	2019	İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar
Y11	Rana Anis	2019	Devlet İlkokullarında Eğitim Gören Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi
Y12	Saadettin Güzel	2019	Türkiye’de Öğrenim Gören Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerin Uyum Problemlerinin İncelenmesi
D1	Serdar Aykut	2019	Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunları: Farklılıklara Saygı Eğitimi Odağında Okul Sosyal

Kuyucu

Hizmeti Önerisi			
Y13	Sümeyye Gültutan	2019	Türkiye’de İlkokulda Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Yazma Becerisine İlişkin Öğretmen Görüşleri
Y14	Yıldız Ay Yılmaz	2019	Okullarda Suriyeli Öğrencilere Sunulan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri
Y15	Yusuf Aydoğdu	2019	Türkiye’de Eğitim Gören Suriyeli Öğrencilerin Sosyokültürel Problemlerine Yönelik Bir Araştırma
Y16	Hilal Gökmen	2020	Suriyeli Göçmen Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyon Sorunu (Bursa Yıldırım İlçesi Örneği)
Y17	İbrahim Kaya	2020	Sınıfında Suriyeli Öğrencisi Bulunan Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Karşılaştığı Sorunların İncelenmesi
Y18	Merve Uyduran	2020	Türkiye’de Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Öğrencilerin Okullarda Sosyalleşme Sürecindeki Uyum Problemleri ve Çözüm Önerileri
Y19	Muhammed Hakkı Aydoğan	2020	Türk Ebeveynlerin Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı
Y20	Münübe Yılmaz	2020	Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Okul Ortamına Uyumu
Y21	Reham Alhussien	2020	İlkokul Dördüncü Sınıftaki Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar
Y22	Sadık Uygun	2020	Ana Dili Türkçe Olmayan Suriyeli Göçmen Öğrencilere İlk Okuma Yazma Öğreten Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmenlerin Çözüm Önerileri
Y23	Samed Şeker	2020	Mülteci Öğrencilerin Karşılaştığı Eğitim Sorunları: Yozgat İli Örneği
Y24	Serhat Gülceğül	2020	Sınıfında Mülteci Öğrenci Olan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Problemlerin İncelenmesi
Y25	Umut Çelik	2020	Türkiye’deki Suriyeli Öğrencilerin Konuşma ve Dinleme Becerilerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Yaklaşımları
Y26	Ahmet Ağdalyan	2021	Kilis İlinde Öğrenim Gören İlköğretim Çağındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimde Yaşadıkları Güçlükler ve Bunlara Yönelik Çözüm Önerileri (Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Yapılan Bir İnceleme)
D2	Dilruba Akkaya	2021	Göçmen Öğrencilerin Eğitim Gereksinimlerinin Paydaş Görüşler Doğrultusunda Belirlenmesi
Y27	Durmuş Ziya Görür	2021	Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerin Derslerini Yürüten Öğretmenlerin, Öğretim Programlarının Uygulanması Sürecindeki Deneyimleri
Y28	Esra Sevinç	2021	Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Veliler ile Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi (MREFD) 7(1), 43-65(2025)
Journal of Muallim Rifat Faculty of Education (JMRFE) 7(1), 43-65(2025)

Y29	Fadı Abdulhay	2021	İlkokula Devam Eden Suriyeli Öğrencilerin Saldırganlık Davranış Düzeyleri ve Nedenlerine İlişkin Öğretmen Algılarının İncelenmesi
Y30	Ferah Özden	2021	Mülteci Öğrencilerin Okula Uyum Süreçlerine Yönelik Gerçekleştirilen Eğitsel Etkinliklerin İncelenmesi
Y31	Hanen Elsiyeyden	2021	Veli Görüşlerine Göre İlkokula Giden Suriyeli Öğrencilerin Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Kilis İli Örneği)
Y32	Hilal Çakmak	2021	Suriyeli Öğrencilere Yönelik Algının Kaynakları: Türk Öğretmen, Öğrenci ve Veliler
Y33	Nur Banu Maltaş	2021	Sınıfında Suriyeli Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Mersin İli Örneği)
Y34	Şeyda Gül Soybakış	2021	Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi
Y35	Taner Özçellik	2021	Zorunlu Göç Kapsamında Hatay'da Bulunan Suriyeli Öğrencilere Yönelik Türkçe Öğretimi, Toplumsal Uyum ve Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinin Öğretmen Görüşlerinden Hareketle İncelenmesi
Y36	Fahriye Özmen	2022	Düzensiz Göç ile Türkiye'ye Gelen Suriyeli Öğrencilerin Toplumla Uyumlu Kimlik Gelişimlerinin Sağlanmasına İlişkin Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri
Y37	İhsan Yaşar	2022	Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Okullarda Suriyeli Öğrencilere Yönelik Gerçekleştirilen Rehberlik Faaliyetleri
D3	Mehmet Arif Bozan	2022	Uyum Sınıflarındaki Göçmen Öğrencilerin Türkçe'deki Sesletim Sorunlarının Giderilmesinde Eğitsel Oyunların Etkisi
Y38	Özgür Karasu	2022	Sınıf Öğretmenlerinin Gözünden Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Uyumu: Sultangazi Örneği
Y39	Veysel Kara	2022	Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Tablo 15. Araştırma Kapsamına Alınmayan Tezler

Yazar	Yıl	Çalışma İsmi
Münevver Deren Aytakin	2019	İmam-hatip liselerinde okuyan Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları uyum ve dil sorunları
Arif Uysal	2019	Geçici koruma altında olan Suriyeli öğrencilerin lise düzeyinde eğitimlerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Bir çoklu durum çalışması
Yasin Çam	2021	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde eğitim gören Suriyeli öğrencilerin yaşadığı ekonomik ve sosyal sorunlar üzerine bir araştırma
Resul Korkmaz	2020	Devlet okullarında öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi

Aylin Süer	2022	The challenges of Syrian students in education system in Ankara from the perspectives of teachers
Hatice Kübra Çelik	2020	Do teachers' subjective beliefs affect Syrian students' educational outcomes in Turkey

6. EXTENDED ABSTRACT

Migration, defined as people leaving their places of residence individually or collectively for various reasons and in various ways, and going to other places for residence purposes, is an event that affects people and society in many ways. It is seen that the effects of people migrating to different countries in large numbers are experienced much more sharply. One of these effects, the education dimension, is one of the areas where the biggest problems are experienced. Immigration affects immigrant children who have to continue their educational life in a place and system they are unfamiliar with, which they had to abandon in their country, local students who share the same classes with these children, teachers who have to educate immigrant children without knowing their language, and school administrators who manage student groups with different cultures. It affects in many ways.

The Republic of Turkey, which has accepted immigrants of various sizes to its territory since its establishment, lastly opened its doors to Syrian people who took refuge in neighboring countries as a result of the civil war in neighboring Syria in 2011 and later. The fact that nearly half of Syrian immigrants are children increases the educational needs in the country and has also led to new problems in Turkish educational institutions. Syrian children who cannot fully benefit from their right to education because they do not speak Turkish and are unfamiliar with the Turkish education system, teachers who do not have the experience and necessary competence in educating these children, and those who manage educational institutions that have a multinational structure with the inclusion of people who speak different languages and have different cultures. Managers have faced huge problems. As the problems increased, various scientific studies began to be conducted on this subject.

This article focuses on theses on the educational problems of Syrian students. In this study, which was conducted to determine the trend of theses on the educational problems of Syrian students and to assist future scientific studies on this subject, theses prepared between 2018 and 2022 were examined. The reason why the research takes into account the theses written in 2018 and subsequent years is to focus on more recent studies and the problems experienced by Syrian students in the Turkish education system have intensified in these years. In this context, the Google Scholar search engine and the Council of Higher Education Thesis Center YÖKTEZ system were searched with the word groups "refugee students in primary school", "educational problems of Syrian students", "foreign students", "temporary protection" and 39 master's degrees that would serve the purpose of the research and meet the necessary criteria were searched. And 3 doctoral theses were included in the scope of examination. Master's and doctoral theses included in the study were listed alphabetically and coded according to the year in which the study was conducted, and theses written in the same year were listed alphabetically and coded according to the name of the author. The data collected by the document review method was categorized with the help of the review form developed by the researcher, analyzed using the descriptive content analysis method and presented in the findings section.

It was determined that the theses studied were completed most in 2019 and 2021, and least in 2018 and 2022. The fact that less work was done in 2018 can be attributed to the fact that some Syrian students were educated in temporary education centers in the years before this date. It can be said that the problems experienced with the registration of all Syrian students to public schools in 2018 and, accordingly, the studies carried out on this issue began to increase. The fact that only 3 of the 42 theses examined were doctoral theses showed the need for doctoral theses on this subject. It was concluded that qualitative research methods were mostly used in the analyzed theses. The qualitative research method, based on techniques such as observation, interview and document review, was evaluated as the most appropriate method to investigate the educational problems of Syrian students and their adaptation to school. Among the qualitative research methods, case study and phenomenological designs were the most used patterns in the studies examined. It can be said that case studies that examine current events within the realities of life and phenomenological designs based on people's personal experiences are quite suitable techniques to investigate the problems of Syrian students in Turkish schools.

In most of the research conducted, teachers were worked with to answer the questions asked. The fact that they are one of the groups most affected by the problems in question and the primary observers of these problems makes the choice to work more with teachers meaningful. In nearly half of the studies, researchers used the criterion sampling method. It can be said that the criterion sampling method is appropriate to ensure that the study groups are selected from people who can answer the research questions. In the studies examined, interview technique was mostly used to collect data. It can be said that the interview technique, which helps to determine the problems experienced by interacting with individuals who personally experience the problems and are directly affected by these problems, is the most appropriate technique to obtain realistic and in-depth information. It was determined that in the theses examined, the data were mostly analyzed with the content analysis method. It can be said that this method is effective in that it aims to provide easily understandable information to the reader by analyzing the findings in depth.

When the results of the analyzed studies are examined, it is stated that Syrian students mostly experience language problems and adaptation problems in Turkish schools. These problems need to be resolved so that these children can fully benefit from their right to education. Researchers have made suggestions to solve these problems, such as providing language education to Syrian students, organizing adaptation and belonging programs, and supporting teachers in this regard. Various suggestions were made by the researcher regarding these results, such as conducting studies to obtain the opinions of educators on the educational curriculum to be applied to Syrian students, conducting similar studies for other levels of education, and starting language education of Syrian students before school.